

# Kungsgården

Arkeologisk förundersökning: schaktkontroll  
inom RAÄ Frösö 191:1, by-/gårdstomt, 2012

Fastighet Kungsgården 5:6, Östersunds kommun, Jämtlands län

Amanda Jönsson



RAPPORT – JAMTLI 2013:3  
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel. 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli 2013

Kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/02204

Omslagsbild: Kungsgården vid schaktgrävning. Foto Amanda Jönsson, Jamtli.

Redigering och layout av framsida: Lena Ljungkvist Grafisk form

ISSN 1654-2045

## Inledning

Östersunds kommun har under hösten 2012 nedlagt vatten- och avloppsledningar vid Kungsgården på Frösön. Grävarbetena har delvis skett inom RAÄ Frösö 191:1, en gårdstomt som sannolikt har nyttjats sedan medeltiden. Då gårdstomten är bebyggd är den registrerad som *övrig kulturhistorisk lämning* i fornminnesregistret och är alltså inte skyddad i kulturminneslagen. Med tanke på gårdens långa historia gjorde dock länsstyrelsen bedömningen att ytterligare, idag ej synliga lämningar skulle kunna finnas på platsen. Med anledning av detta beslutade länsstyrelsen att en förundersökning i form av schaktkontroll skulle ske, samt att undersökningen skulle utföras av Jamtli. Detta skedde i september 2012.

Syftet med schaktkontrollen var att utröna ifall någon fast (lagskyddad) fornlämning berördes vid schaktgrävningarna, vilket inte var fallet. Antikvarie Amanda Jönsson från Jamtli utförde kontrollen och har även sammanställt föreliggande rapport.

## Metod

Historiska källor och kartor över området studerades innan arbetet påbörjades. Då schaktgrävningarna pågick under en längre tid skedde kontroller löpande under arbetets gång, vid totalt 6 tillfällen mellan den 11/9 och den 27/9. Större delen av schaktgrävningen skedde i anslutning till äldre ledningsdragningar, varför det inte bedömdes som nödvändigt med antikvarisk medverkan vid själva grävningen. Samtliga schakt som ligger inom eller nära gårdstomten har dock kontrollerats före igenläggning. Ett schakt drogs i jord där ingen ledning var känd sedan tidigare och där deltog Jamtlis antikvarie vid grävningen.



Figur 1. Översiktskarta med lämningar som är registrerade i fornminnesregistret markerade med rött.

## Områdesbeskrivning och historik

Kungsgården ligger nära det gamla regementsområdet på Frösön och har tidigare varit bostad för flottiljchefen på Jämtlands flygflottilj (F4). Gården ligger på en avsats i slutningen, ett par hundra meter från Storsjöns strand, och omges idag av åkermark.

Kungsgården har åtminstone från 1500-talet varit en kungsgård – det vill säga en gård som var kronans egendom och där kungamakten hade sitt regionala säte. Gården hette tidigare Västanåker, vilket omnämns i skriftliga källor första gången 1345. Sannolikt har det dock funnits bebyggelse i området även under järnåldern, vilket indikeras av att det finns minst en gravhög i närområdet (RAÄ Frösö 44:1), samt eventuellt ytterligare (osäkra) gravhögar. Från 1600-talet och framåt har Kungsgården fr.a. nyttjats som officersboställe.

Den registrerade gårdstomten Frösö 191:1 består av delar av den idag befintliga gårdstomten. Det finns flera historiska kartor över området (t.ex. de kartor från 1697 och 1742 som visas i figur 3 och 4), vilka visar att gården har haft ungefär samma placering sedan slutet av 1600-talet, även om byggnader har flyttats, rivits och tillkommit. Gården verkar inte vid något tillfälle ha legat längre ned mot vattnet än vad den gör idag, vilket egentligen är naturligt om man ser till terrängen.

## Resultat

Schakten grävdes med grävmaskin och var mellan 0,5 och 3 m breda samt upp till 3 m djupa. Inga kulturlager eller andra spår av fornlämningar påträffades vid schaktkontrollen (för karta över dragna schakt, se figur 5). Marken var överlag mycket omrörd med stora fyllnadsmassor av sentida karaktär. Fyllningen bestod av material som grus, uppbruten asfalt och tegel. Schakten drogs också i stor utsträckning där man visste att ledningar fanns sedan tidigare. Endast ett schakt vid gårdsplanen drogs i mark där ingen ledning gick sedan tidigare, även där påträffades dock fyllnadsmassor under matjorden.



Figur 2. Kungsgården.



Figur 3. Geometrisk avmätning av Kungsgården från 1697, med dagens byggnader markerade med blått. Lantmäteristyrelsens arkiv, akt Y12-13:1.



Figur 4. Geometrisk avmätning av Kungsgården från 1742, med dagens byggnader markerade med blått. Lantmäteristyrelsens arkiv, akt Y12-13:2.



Figur 5. Vatten- och avloppsritning över Kungsgården. Det schakt som har markerats med rött grävdes med Jamtlis antikvarie närvarande. Övriga schakt har kontrollerats före igenläggning, förutom den nedre delen av det schakt som går från gården ner mot vattnet.

## Slutsats

Jamtli's schaktkontroll inom Kungsgården, RAÄ Frösö 191:1, kunde inte påvisa några tidigare ej kända fornlämningar eller kulturlager av äldre karaktär. Inga fynd påträffades. Marken var mycket omörd och någon äldre, naturlig markyta kunde inte påvisas. Istället innehöll marken stora mängder fyllnadsmaterial av modern karaktär.

## Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Länsstyrelsens dnr:</i>	431-3232-2012
<i>Länsstyrelsens beslut:</i>	2012-07-02
<i>Jamtli's dnr:</i>	249/2012 F5CC
<i>Uppdragsgivare/Finansiär:</i>	Östersunds kommun
<i>Kommun:</i>	Östersund
<i>Socken:</i>	Frösö
<i>Fastighet:</i>	Kungsgården 5:6
<i>Undersökningstyp:</i>	Arkeologisk förundersökning
<i>Undersökningstid:</i>	September 2012
<i>Tidsåtgång i fält:</i>	4 timmar
<i>Tidsåtgång, resor:</i>	3 timmar
<i>Tidsåtgång, arkivstudier samt rapport:</i>	12 timmar
<i>Personal:</i>	Antikvarie Amanda Jönsson, Jamtli
<i>Undersökt yta:</i>	Schakt, ca 150x0,5-3m
<i>Lägesangivelse:</i>	Ekonomiska kartans blad 19E1g NÖ
<i>Koordinater (RAÄ Frösö 191:1):</i>	N7006086 E473823
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Höjd över havet:</i>	305 m
<i>Dok material:</i>	Fotografier förvaras på Jamtli.

## Referenser

Lantmäteristyrelsens arkiv, akt Y12-13:1 samt Y12-13:2.

# RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2013

ISSN 1654-2045

- 2013:1 Marieby kyrka – Fasadarbeten på tornet 2011–2012  
*Julia Cronqvist*
- 2013:2 Funäsdalens kyrka – Konvertering av värmesystem och  
tillgänglighetsanpassning, 2010–2011  
*Julia Cronqvist*
- 2013:3 Kungsgården – Arkeologisk förundersökning: schaktkontroll inom  
RAÄ Frösö 191:1, by-/gårdstomt, 2012  
*Amanda Jönsson*